

Ka
1119

59

23

TABELLAE
IVRIVM SYSTEMATICAE
CVM ADNEXIS
COROLLARIIS.

Ka 1119

IVS NATVRAE ET GENTIVM.

Ius Naturae est complexus legum internarum et externarum in statu naturali obseruandarum, haec ergo Iurisprudenciae pars tanquam scientia legum naturalium externarum considerat hominem

I. In statu mere naturali, eoque

A. Tali, qui concipitur sine facto iuridico absoluto, ubi sistuntur iura et obligationes

a. Circa se ipsos, b. libertatem, c. aequalitatem 1), d. declarationem mentis, quae est α . expressa, β . tacita, e. existimationem, quae est

2). Mala, B. bona, quae dein secundum perfectionis moralis diuersitatem est

a. Simplex 2), b. intensiua.

f. Res vacuas, quae pertinent ad a. vitae necessaria, b. vitae commoda, c. vitae iucunda.

B. Tali, qui concipitur ex facto iuridico hypothetico: hoc vero factum est

2). Iustum, vnde oritur status hypotheticus stricte, qui determinat id, quod in statu aduentitio suum est: quidquid autem acquiritur, est

a. Res

a. Res nullius; quam acquirendi modus est occupatio, quae

a. Secundum naturam est *α*. vera, *β*. putativa.

b. Secundum varias species est *α*. venatio, *β*. piscatio, *γ*. aucupium, *δ*. inuentio. Occupatio tribuit dominium, quo praesupposito nascitur

b. Accessorium rei suae, quod acquirendi modus est accessio, quae est a. naturalis, b. industrialis.

c. Res aliena, ad quam comparandam inseruiunt pacta, in quibus attendendum

A. Obiectum, secundum quod sancuntur

a. Inter viuos, eaque sunt *α*. benefica, *β*. onerosa,

b. Mortis causa, quae determinant successione, quae est

α. Pactitia, *β*. sine pacto, species occupationis.

B. Accessoria, vt a. fideiussio, b. pignus, c. iuramentum.

C. Exitus, secundum quem tolluntur

a. Per actionem eo fine, vt pacti vis desinat, susceptam, vt sunt *α*. solutio, *β*. nouatio, *γ*. cessio, *δ*. compensatio, *ε*. confusio voluntaria.

b. Sine tali actione, vt sunt *α*. mors, *β*. rei interitus, *γ*. confusio casualis.

D. Iniustum, seu laesio, ex qua oritur ius eam reparandi, ex quo descendunt

A. Modi ius suum persequendi, qui sunt

a. Bellum, quod est a. offensiuum, b. defensiuum, 3)

b. Moderamen inculpatae tutelae, 4)

c. Rei vindicatio.

B.

B. Modi lites finiendi, si lis est

a. De iure certo, ius belli:

b. De iure dubio, a. transactio, b. compromissum,
c. pactum pacis, &c.

II. In statu sociali: in omni societate cogitanda

A. Essentia, B. modus constituendi, secundum quem est
a. aequalis, b. inaequalis. C. Natura, intuitu cuius est

1. Simplex, quas inter pertinent

a. Societas matrimonialis, ubi consideratur a. polygamia,
b. communio vxorum, 5) c. bygamia.

b. Societas parentalis. 6) c. Societas herilis, in qua no-
tandi serui vtronei, et mancipia.

2. Composita, nimirum a. familia, b. ciuitas, cuius iu-
ra disquirit

Ius publicum vniuersale, quod pro obiecto habet ciuitatem, in qua
notanda

A. Fundamentum, B. characteres, nempe a. plures familiae,
b. felicitas externa, c. imperium, 7) 8). C. Iura ac ob-
ligationes imperantis et subditorum ciuiliū mutuae, quae
colligi possunt

I. Ex notione ciuitatis, et imperii ciuilis per se, quae tractat
ius publicum absolutum, ex quo deducuntur iura maie-
statica: haec adplicantur

2. Ad statum reipublicae ordinarium, in quo imperantis
iura versantur

A. Circa finem nempe salutem publicam, eamque

a. Intrinsecam, et quidem

a. Securitatem, circa quam versatur a. potestas le-
gislatoria, b. executoria, γ. inspectoria, d. iu-
diciaria.

- b. Felicitatem, intuitu cuius imperanti collatum ius
 α. circa politiam, β. religionem. 9)
- b. Extrinsecam, quae imperanti conciliat ius α. con-
 uentionum, b. belli, c. pacis, d. legationum.
- B. Circa media huic fini inseruientia, quae sunt
- a. Actiones subditorum, ex quibus stuit
- α. Ius officiorum publicorum, b. dignitatum.
- b. Bona ciuitatis, ex quibus promanat
- α. Ius circa domania, b. fisci, c. tributorum.
- β. Ad statum reipublicae extraordinarium, vbi adest im-
 perium eminens. 10)
- II. Posita speciali reipublicae constitutione, quae occurrunt in
 iure publico hypothetico, in quo notandae rerumpublica-
 rum formae diuersae, vt
- A. Respublica simplex
- α. Pura, ad quas referuntur a. monarchia, quae vni
 tribuit maiestatem 11), b. aristocratia, c. demo-
 cratia.
- β. Mixta;
- B. Composita ex pluribus rebus publicis minoribus.
- III. Posita laesione ciuis, vbi disquiruntur modi ius suum per-
 sequendi in ciuitate: omnis autem laedens est
- A. Imperans ciuilis, 12) 13) qui laedit
- α. Subditum singulum,
- β. Integram ciuitatem.
- B. Subditus ciuilis, qui committit delictum
- a. Publicum, b. priuatum.

Ius Gentium determinat iura gentium

I. In statu absoluto, in eoque gentis iura a. circa sui conseruationem, b. libertatem, c. aequalitatem 14), d. augmentum potentiae.

II. In statu hypothetico circa

A. Dominium, a. ius occupandi res nullius, b. paciscendo acquirendi res aliorum, c. arcendi gentes a territorio etc.

B. Pacta publica a. aequalia, b. inaequalia.

C. Legationes, ibique legatorum iura a. in admissionem, b. exterritorialitatem, c. sanctitatem etc.

III. Posita laesione gentis, vbi oriuntur modi

A. Reparandi laesionem, vt sunt *A.* repressaliae, *B.* re-torsio, *C.* bellum, cuius consideranda a. causa iustifica 15), b. iura a. circa belli initium, b. in bello, c. circa belli finem.

B. Modi lites gentium finiendi, qui sunt a. placidi b. violenti.

COROLLARIA.

1) *Nec virtutis praestantia, nec potentia maior aequalitatem naturalem tollit, et ad obtinendum in alios imperium sufficit: vanum igitur erat argumentum Hispanorum praestantiam iactantium, dum iustitiam imperii in Americanos stabilire voluerunt.*

2) *Integrae etiam gentes piraticam et praedatoriam vitam agentes, vt Algerienses, Tripolitani, destituuntur existimatione simplici, quam labem ignominiae Hobbesius frustra purgat.*

3) *Idea belli punitiui, quam Hugo Grotius efformauit, recte a Pufendorfio reicitur.*

- 4) *Violenta vitae nostrae defensio statui naturali omnino conuenit.*
- 5) *Communio uxorū iuri naturae aduersatur, maleque eandem Plato in perfecta sua, quam somniauit, republica, introducendam putauit.*
- 6) *Perperam Bodinus in statu naturae parentibus ius vitae et necis in liberos tribuit.*
- 7) *Summi imperii adquisitio est ex consensu populi, quidquid contradicat Thomas Hobbes et Hornius.*
- 8) *Consensus tamen deuictorum non requiritur ad producendum asserendumque ius victoris in hostes deuictos, eorumque res occupatas.*
- 9) *Vltimum et firmissimum societatis humanae vinculum est Religio.*
- 10) *Imperium eminens, quod summis imperantibus in bona et vitam subditorum competit, frustra in dubium vocatur: Deus uero solus habet dominium supereminens.*
- 11) *Maiestas omnis a Deo mediante pacto in imperantes proficiscitur, ut bene habet Hugo Grotius.*
- 12) *In Monarchia uere tali nullo modo admitt potest Monarchomachorum sententia, qui imperantem ad rationes de suis actionibus reddendas subditis adstringere conantur.*
- 13) *Officia ciuium ex sine ciuitatis, et minime ex libidine imperandi, quam Machiuaellus principibus tribuit, diiudicantur.*
- 14) *Praerogatiuas et praecedentias liberarum gentium nullum certius fundamentum, quam pacta de mutuo honore inita habere, cum Boehmero Gundlingioque defendo.*
- 15) *Pessime Ferdinandus Cortez christianae religionis propagandae causa Americanos bello persecutus est.*

7

IVS CANONICVM.

Ius ecclesiasticum tanquam complexus legum ecclesiasticarum se
diuidit in

I. Publicum, hocque agit

A. De ecclesia in se spectata, deque

a. Eius Fundatore, b. forma, 1) c. iisque, quae eam re-
praesentant, de conciliis, quorum considerat

α. Formam, b. modum et ius conuocandi, c. modum
deliberandi, d. auctoritatem, e. varias species,
cum alia sint

℞. Oecumenica, ℞. alia particularia, haecque α. nationalia, β. prouincialia, γ. dioecesana.

B. De personis ad hierarchiam primario spectantibus, quae
sunt

℞. Summus Pontifex, in quo obseruat

a. Primatum 2) α. honoris, b. auctoritatis, c. iuris-
dictionis,

b. Iura

α. Primigenia, vt sunt α. cura generalis in omnes
ecclesias: β. ius petendi et recipiendi ex omni-
bus ecclesiis relationes in causis dogmaticis;
γ. ius conseruandi fideles in integritate fidei et
communionis catholicae; δ. ius ferendarum legum 3) 4) etc.

b. Secundaria, vt sunt α. confirmatio, translatio,
depositio episcoporum, β. erectio, vnio episco-
patuum, γ. canonizatio sanctorum etc.

c. Personas eum repraesentantes, legatos, qui sunt
α. nati, b. a latere, c. missi.

d. Potestatem. 5)

℞.

- B. Cardinales, quorum notat a. originem, b. dignitates a. episcopi, b. diaconi, c. presbyteri. c. iura fede repleta aut vacante.
- C. Patriarchae. D. Primates. E. Metropolitanae, quorum insignia sunt a. crux, b. pallium.
- F. Episcopi, quorum recenset a. potestatem 6) b. iura a. ordinis, b. iurisdictionis, c. legis dioeceseanae, d. dignitatis, c. residentiam 7) d. vicarios, qui sunt a. coadiutores, b. archidiaconi, c. archipresbyteri, d. vicarii generales.
- C. De personis hierarchiae minus principalibus, quae constituunt clerum
 - A. Saecularem, ad quem referuntur
 - a. Canonici, quorum describit
 - a. Cathedralia, collegiata.
 - β. Clausa, non clausa.
 - b. Praepositos, c. decanos, d. primicerios, ad quos spectant
 - α. Acolythy, β. exorcistae, γ. lectores;
 - c. Sacrificas et custodes.
 - b. Parochi, quorum monstrat a. iura, b. officia.
 - c. Ministri ecclesiae reliqui, qui sunt in ordine sacro
 - a. Maiori, vt α. sacerdotio, β. diaconatu, γ. subdiaconatu.
 - b. Minori, vt α. ostiariatu, β. lectoratu, γ. exorcistatu, d. acolythatu.
- B. Regularem, cuius ostendit a. originem, b. statum antiquum, c. exemptionem, eiusque historiam, caeteraque priuilegia, d. praelatos regulares, e. Priores caeterosque praepositos.
 - D. De

D. De modis

- ¶ Deuendi ad praelaturas ecclesiae, qui sunt a. electio, cuius indagat a. antiquitatem, b. fata, c. formam hodiernam, d. requisita eligentium, e. requisita eligendorum; f. singularia in electione Pontificis 8) b. postulatio, c. nominatio, d. translatio.
- ¶ Eas amittendi, qui sunt a. depositio, b. renuntiatio etc.
- E. De privilegiis statui clericali vniuerso competentibus, quae sunt
- a. In corpore iuris clausa, vt
- a. Priuilegium fori, b. canonis, c. immunitas 9)
- b. In eo non contenta.

II. Priuatum, quod tractat iura

A. Circa res

- ¶ Spirituales, quae sunt a. fides, b. officium diuinum, c. sacramenta, quae sunt a. baptismus, b. confirmatio, c. S. Eucharistia, d. poenitentia, e. extrema vinctio, f. ordo, g. matrimonium, in quo notat
- α. Eius praeliminaria nempe sponsalia, β. solennia necessaria, γ. impedimenta dirimentia, δ. iudicem in causis matrimonialibus. ε. diuortia etc.
- ¶ Sacras, ad quas referenda a. templa, b. altaria, c. sacra vasa, d. reliquiae Sanctorum, e. sepulturae.
- ¶ Religiosas, ad quas spectant a. domus religiosae, b. monasteria.
- ¶ Temporales, quibus accensentur
- a. Bona ecclesiae, quorum describit alienationem, eiusque solennia,
- b. Decimae, quae sunt

b

a. Ec-

- a. Ecclesiasticae; laicae:
- b. Praediales, personales.
- c. Maiores, minores.
- d. Antiquae, nouales.
- c. Primitiae, d. oblationes.
- C. Mixtas, quo pertinent**
 - a. Beneficia, in quibus spectat
 - a. Indolem, secundum quam sunt
 - α. Regularia: saecularia.
 - β. Simplicia: duplicia.
 - γ. Electiua: collatiua.
 - b. Collationem, quae est α. libera, β. necessaria,
 - c. permutationem, d. obligationes: c. extinctio-
 - nem, f. vnionem, g. beneficiorum analoga,
 - commendas, vicarias, capellanias. etc.
 - b. Ius patronatus, cuius obseruat a. modos adquiren-
 - di, b. modos amittendi, c. diuisionem in ecclesia-
 - sticum et laicum, d. iura et obligationes patroni, etc.
- B. Circa contractus aliaque negotia, vt sunt a. donatio,**
b. precariae, c. permutatio, d. pignus, e. fideiussio 10)
f. testamenta etc. 11)
- C. Circa processum, in quo occurrunt**
 - A. Personae principales**
 - a. Actor, b. reus, c. iudex, d. ordinarius, b. de-
 - legatus etc.
 - B. Personae minus principales**
 - a. Aduocati, b. procuratores, aliique.
- D. Circa**
 - A. Delicta**
 - a. Ec-

- a. Ecclesiastica, vt sunt a. haeresis, b. apostasia 12),
c. schisma, d. simonia, e. sacrilegium, f. super-
stitio.
- b. Fori mixti, vt sunt concubinatus etc.
- B. Poenas ecclesiasticas, quae sunt
- a. Depositio, b. censura, c. excommunicatio, d. in-
terdictum.

COROLLARIA.

- 1) Existit in Ecclesia verum regimen a Christo Domino institu-
tum, penes antistites sacros et pastores: illud tamen non pure monarchi-
cum, sed aristocratia temperatum.
- 2) Non honoris tantum, sed et auctoritatis iurisdictionisque prima-
tum summo Pontifici catholici vindicant.
- 3) Publicatio legum Ecclesiae Romae solum facta, quamvis solen-
nis, minime tamen sufficere potest ad obligationem in vniuersa Ecclesia
inducendam.
- 4) Harum legum publicationi in territoriis principum christianorum
placetum sic dictum regium remoram quidem quandam iniicit: eius ta-
men usus sobrius absque haesitatione ad iura principum maiestatica refe-
rendus erit.
- 5) Nec directa, nec indirecta in temporalia regum et principum
potestas Christi in terris Vicario adstrui potest.
- 6) Potestatem Episcoporum regitiuam immediate a Christo esse be-
ne Bellarminus contra Paludanum demonstrat.
- 7) Residentiam Episcoporum iuris diuini esse ex mente Concilii Tri-
dentini ostendi potest, quamuis haec sententia ex certis causis in eadem
congregatione expresse definita non sit.
- 8) Quam in electione summi Pontificis Imperator certis personis da-
re solet, exclusiua nequit argumento esse, vt in electionibus Episcoporum
Germaniae eodem pariter modo procedatur.
- 9) Immunitatem, vt ostendit van Espen, ex iure diuino ortam
esse dici nequit: melius priuilegiis imperantium in acceptis refertur.

10) Clerico nec omnis, ut Leyser credit, fideiussio interdicta, nec omnis, ut Boehmer autumat, licita est, sed media inter utramque sententiam via incidendum.

11) Nequit consuetudo introduci, quae Clericos ad causas profanas testantes in conscientia tutos reddat, quamuis ea id operetur, ne talia testamenta in foro externo impugnari queant.

12) Religiosus voto paupertatis adstrictus apostata ad castra protestantium transiens a successione in bona tam allodialia quam feudalialia recte a Benedicto Schmidio excluditur.

IVS PVBLICVM GERMANIAE.

Ius publicum Imperii Romanogermanici oculos conuertit

I. Ad ipsum imperium, idque considerat

A. Geographice

a. Fines imperii 1) 2), eorumque vicissitudines.

b. Nexum imperii Germanici cum a. Lotharingia, b. Burgundia, c. Italia, ubi et notanda translatio imperii Romani 3) 4).

c. Diuisionem in 10 circulos.

B. Politice

1. Indolem reipublicae, in eaque

a. Formam a. antiquam vsque ad P. W. b. nouam a P. W. inde,

b. Statum religionis a. ab initio vsque ad reformationem. b. ab hac ad nos vsque.

2. Fundamenta constitutionis imperii

a. Vniuerse

a. Leges fundamentales, ut sunt: α. aurea bulla, β. capitulatio 5), γ. concordata nationis germanicae,

nicae, δ. pax publica, ε. religiosa, ζ. Westphalica 6), η. aliaeque pacificationes, vt Ryswicensis 7) etc. θ. recessus imperii.

h. Obseruantia et analogia.

b. Ratione singulorum ciuium

a. Nexus feudalis, b. homagium.

II. Imperantes in imperio, qui sunt

A. Imperator, cuius notat a. electionem, b. coronationem,

a. Germanicam, b. Italicam, c. imperialem Romanam,

c. maiestatem, d. titulos, e. insignia: f. archiofficia curiae etc.

B. Sede vacante vicarii imperii, quorum considerat a. originem,

b. iura, c. diuisionem in vicariatum Saxonieum

Rhenanum, et Italicum. d. Hic et obseruandus Rex Romanorum.

C. Status imperii, quorum recenset a. originem, b. caracteres,

c. qualitatem, d. requisita, e. incrementa,

f. diuisionem

Q. Ratione religionis, in

a. Catholicos, et b. protestantes, qui sunt a. A. C. addicti, b. reformati.

B. Ratione collegiorum

a. In electores: eorumque contemplatur a. ortum,

b. numerum eiusque mutationes, c. iura, quae proueniunt

α. Ex ipso iure eligendi et indole archiofficiorum, vt

ius separati collegii, dignitas consilarii intimi imperatoris;

immunitas a xenis in inuestitura officii aulicis haereditariis praestandis etc.

b 3

β. Ex

- β. Ex aurea bulla, vt priuilegium de non appellando: facultas acquirendi terras imperij absque praeficitur imperatoris: indiuiditas terrarum electoralium.
- γ. Ex priuilegiis imperatorum: vt cura in deputatione ordinaria, in praesentatione assessorum ad iudicium camerae etc.
- δ. Dignitatem, ε. titulos etc.
- β. Principes α. ecclesiasticos, β. saeculares,
- c. Vrbes, quae diuiduntur in scamnum α. Sueuicum, β. Rhenanum.
- Γ. Secundum varias, quas sustinent, personas,
- a. In imperantes qua tales:
- b. In priuatos quoad actus, quos cum subditis communes habent, vt sunt: α. successio, β. contractus, c. nuptiae etc. quae determinat ius priuatum principum.
- D. Immediati non status, vt α. nobilitas immediata, β. pagi imperii, c. aliique immediati.
- III. Exercitium summae potestatis; vbi iura exercentur
- A. Intuitu reipublicae vniuersae
- Α. Ab imperatore et statibus, vt
- a. Potestas legislatoria, cui inseruiunt
- α. Comitia, quorum disquirit α. formam, β. directorium, γ. modum concludendi per vnanimitiam aut maiora, δ. recessus conficiendi rationem.
- β. Deputationes α. ordinariae, β. extraordinariae.
- b. Ius collectandi, c. ius belli et pacis, d. ius polittiae e. concessio iuris monetandi, f. vectigalium, etc.
- B. Ab

B. Ab imperatore solo, vt

a. In ecclesiasticis

α. Erga catholicos

- α. Ius aduocatae intuitu vniuersae ecclesiae, 8)**
β. ius primariorum precum, γ. ius priuilegia academica conferendi etc.

b. Erga protestantes

Praeter haec iurisdicctio ecclesiastica in causis statuum protestantium 9) 10).

b. In politicis

- α. Ius concedendi inuestituram feudorum, β. ius dandi priuilegia, c. ius conferendi dignitates principis, comitis, baronis etc. d. certo modo potestas iudiciaria, in quo notat**

a. Personas, in quas exercetur, qui sunt

- α. Immediati, qui subsunt in ciuilibus et criminalibus, vbi consideranda priuilegia α. austregarum, β. electionis fori.**

- β. Mediat in ciuilibus, supremaque instantia, vbi obseruandum priuilegium de non euocando.**

b. Iudicia, quae illam exercent

II. Nomine imperatoris

- α. Consilium aulicum, cuius hic ostendit α. antiquitatem, β. iurisdictionem priuatam, γ. modum procedendi, δ. remedia contra sententias latas, supplicationem, restitutionem in integrum, recursum ad comitia 11).**

- β. Iudicium aulicum Rothwiltense, cuius indagat limites iurisdictionis et ordinem processus.**
c. Iu.

c. Iudicia prouincialia.

3. Nomine imperatoris et statuum cameram imperii, cuius perscrutatur a. originem eiusque occasionem, b. fata, c. personas iudicantes eorumque requisita etc.

B. Intuitu specialium territoriorum, in quibus dominatur superioritas territorialis, cuius contemplatur

a. Generatim

a. Ortum 12), b. incrementa, c. limites per ordines prouinciales, aut quatenus imperio subordinata est.

b. Speciatim complexum, eaque, quae comprehendit iura, quae sunt

2). Ecclesiastica

a. In subditos catholicos α . aduocatia, β . primae preces etc.

b. In subditos protestantes, α . ius reformandi 13), β . iurisdictio ecclesiastica 14) 15) 16).

3). Politica, eaque

a. Generalia, vt a. potestas legislatoria, b. ius privilegiorum, c. ius supremae inspectionis, d. ius exequendi, e. ius puniendi, f. fisci, g. tributorum, h. imperium eminens, i. ius munerum et honorum.

b. Specialia

a. Immanentia,

α . Essentialia; vt a. potestas iudiciaria, b. ius politiae,

β . Accidentalialia, vt a. ius monetandi, b. vectigalium, c. postarum.

b. Transeuntia, vt α . ius foederum, β . belli et pacis, γ . legationum.

CO-

COROLLARIA.

1) Ex quo Conradus Salicus Canuto Regi Daniae Sleswigiam reddidit, Eidora mansit germanici et danici iuris limes; nec unquam Dania qua talis imperio subiecta fuit.

2) Fuit quondam indubitatus inter imperium germanicum et Porsiam nexus, isque de iure saltem adhuc hodie perdurat.

3) Leo III. S. Pontifex imperium romanum in Carolum M. minime transtulit, sed illud iam Carolus ex subiectione populi et iure armorum adquisiverat: hoc tamen fatendum, Leonem potissimum populo, ut se subiiceret, auctorem fuisse.

4) Haec autem imperii romani translatio imperatoribus dominium urbis romanae privatum nullo modo vindicavit.

5) Ius ad capitulandi, prout sibi id electores privative vindicant, a collegio principum nec unquam pro vero iure agnatum, nec sine summo praecedente agnoscitur potest.

6) Pax religiosa et Westphalica nec ex capite vis et metus, nec usurpatae alienae potestatis ceu inualida impugari potest.

7) Clausula Art. IV. pacis Ryswicensis querelis protestantium frustra impugnatur.

8) Potestas principum saecularium catholicorum circa sacra religionis suae in iure advocatae concluditur: nec argumenta Mascoviu maiora antiquis imperatoribus iura tribuunt.

9) Recte theoria summis imperii tribunalibus in causis ecclesiasticis inter ipsos status A. C. controuersis iurisdictionem vindicat.

10) Actio popularis, quam protestantes in causis religionis inter dominum et subditos diuersae religionis controuersis adstruere conantur, ordini iudicario et politicae imperii structurae oppido contradicit.

11) Recursus ad comitia qua talis indoli iudiciorum Germaniae directo repugnat.

12) Origo superioritatis territorialis successiva quidem fuit, potissimum tamen a temporibus Ottonum arcessenda: nec hic epocha Conradi I. attendenda, ut Ludewigius putauit.

- 13) Male ius reformandi domino territoriali in dubium vocatur.
- 14) Aequè falso iurisdictio ecclesiastica in subditos protestantes principi catholico adimitur: quod et ipsi tam agnouere aduersarii.
- 15) Nec necessum est, ut haec iurisdictio exerceatur per consistoria protestantica, ut ipse fatetur Boehmerus; quae tamen si extent; a potestate domini territorii nullo modo exempta sunt.
- 16) Quae in Art. V. §. 48. I. P. O. de suspensa iurisditione ecclesiastica habentur, non nouam dominorum territorialium, sed antiquam Pontificis et Episcoporum concernunt.

IVS CIVILE ROMANVM.

Ius civile romanum tractat iura et obligationes subditorum erga se inuicem, et pro obiecto habet

I. Personas, quae considerantur secundum statum

A. Libertatis, respectu cuius sunt

¶ Serui, quorum spectanda manumissio, eiusque modi varii.

B. Liberi, qui sunt

a. Ingenui, b. Liberti, Hi omnes vel

a. Alterius iuri subiecti sunt, ut filii familias, vel

β. Sui iuris existunt, ut a. parentes, b. pupilli, qui sunt sub tutela.

¶ Testamentaria, B. legitima, eaque a. patronorum, b. parentum, c. fiduciaria, C. datiuæ.

c. Minores, qui sub sunt curatela.

B. Ciuitatis, intuitu cuius sunt

a. Ciues, b. peregrini.

C. Familiae, ad quam pertinent

¶ Patresfamilias, qui praediti sunt patria potestate, quae

a. Ad-

a. Adquiritur

a. Nuptiis, b. adoptione, aut adrogatione, c. legitimatione α . per subsequens matrimonium, β . rescriptum principis, γ . oblationem curiae.

b. Amittitur emancipatione:

a. Expressa α . veteri, β . Anastasiana. γ . Iustiniana.
b. Tacita.

B. Filiifamilias, qui habent peculium

a. Militare, a. castrense, b. quasi castrense,
b. Paganum, a. profectitium, b. aduentitium: α . ordinarium, β . extraordinarium.

II. Res, circa quas occurrit

A. Ius in re, cuius species sunt

1. Dominium, a. verum, ex quo nascitur rei vindicatio, b. fictum, c. parziale, d. vile, e. praetensum.

2. Haereditas, quam accipit haeres siue voluntarius, siue necessarius, cui relinquenda legitima 1).

a. Ex testamento, quod est

a. Intuitu formae

α . Solenne, β . privilegium.

b. Intuitu modi conficiendi

α . Scriptum, β . nuncupatum, γ . publicum 2),
 δ . priuatum.

b. Fideicommissaria, v. g. ex codicillis, qui sunt a. ab intestato, b. testamentarii, vbi et notanda clausula codicillaris 3).

c. Ab intestato, vbi considerandi ordines succedendi

a. Descendentium, b. ascendentium, c. collateralium,
d. coniugum, e. fisci.

C. Seruitus

a. Personalis, vt a. vsusfructus, b. vsus, c. habitu-
do, d. operae seruorum.

b. Realis

a. Rustica, vt a. iter, β. actus, γ. via, δ. serui-
tus pascendi, ε. pecoris ad aquam appulsus etc.

b. Urbana, vt a. tigni immittendi, β. oneris feren-
di, γ. luminum etc.

D. Pignus, quod est

a. Pignus in specie, b. hypotheca 4).

B. Ius ad rem, quod oritur ex obligatione, quae nascitur

A. Ex pacto, inter quae notari merentur a. donationes,
b. transactiones 5), c. pacta de dote 6) etc.

B. Ex contractu

a. Vero

a. Reali, vt est a. mutuum, in quo contemplandae
vsurae et foenus nauticum, β. commodatum,
γ. depositum simplex aut miserabile, δ. pignus 7).

b. Verbali, vt est a. stipulatio, β. certo modo fide-
iussio.

c. Literali, vt est contractus chirographarius, cui ob-
est exceptio non numeratae pecuniae 9).

d. Consensuali, vt est

a. Emtio venditio, in qua attendendae

a. Variiae species, vt venditio sub hasta 10), hae-
reditatis 11), actionis.

b. Pacta adiecta protimiseos, addictionis in diem,
legis commissoriae etc.

c. Evictio, d. rescissio ob laesionem enormem
12).

β. Lo-

- β. Locatio conductio a. operarum, b. rei, c. operis.
- γ. Societas, a. vniuersalis, b. generalis, c. particularis.
- δ. Mandatum a. simplex, b. qualificatum.
- e. Innominato, qui est α. regularis, β. irregularis.
- b. Quasi contractu, ad quos pertinent a. negotiorum gestio, b. tutela, c. rei communitio, d. haereditatis aditio, e. indebitum.
- C. Ex delicto priuato, inter quae etiam recensentur a. damnum iniuria datum, b. crimen serui corrupti, c. aleatorum, d. falsi mensuris etc.
- D. Ex quasi delicto, quod oritur, a. si iudex litem suam faciat, b. effusione, c. deiectione etc.
- C. Medium quoddam inter ius in re; et ad rem, nempe possessio, quae est a. iusta, b. iniusta, c. naturalis, d. ciuilis, ex qua oriuntur
2. Interdicta a. publica, b. priuata, c. duplicia, d. simplicia, e. exhibitoria, f. prohibitoria, g. restitutoria, h. possessionis adipiscendae, i. retinendae, f. recuperandae, l. annalia, m. perpetua.
- B. Beneficia, praesertim praescriptio, quae est a. adquisitiua, b. extinctiua, c. ordinaria, d. longissimi temporis, e. immemorialis.

III. Modum ius suum persequendi, ad quod inuentae sunt

- A. Actiones a. praecjudiciales a. affirmatiuae, b. negatiuae, b. reales, c. personales, d. mixtae, e. in rem scriptae, f. dativae, g. nativae, h. directae, i. contrariae, l. certae, m. arbitrariae, n. poenales, o. rei persecutoriae, p. vniuersales, q. generales, r. speciales, s. ciuiles, t. praetoriae, u. perpetuae, v. temporariae, w. bonae fidei, x. stricti iuris, y. adiectiuae qualitatis.

B. Iudicia, seu processum, ad cuius essentiam spectat

1. Actio, quam instituit actor in foro

a. Communi

α. Generali α. domicili, β. originis.

β. Speciali α. continentiae causarum, β. contractus, γ. delicti, δ. rei sitae, ε. gestae administrationis.

b. Privilegiato, α. miserabilium personarum, β. clericorum, c. academicorum, d. militum, e. ministrorum principis.

2. Responsio, quae consistit in rei exceptione, quae est

a. Iuris, b. facti, c. personalis, d. realis, e. dilatoria, haecque

α. Fori declinatoria, β. dilatoria in specie, γ. mixta.

f. Peremptoria, eaque

α. Litis ingressum impediens, β. peremptoria in specie.

g. Temporaria, h. perpetua.

3. Probatio, quae fit

a. Per confessionem α. iudicalem, β. extraiudicalem;

b. Per instrumenta α. publica, β. quasi publica, c. privata;

c. Per testes, qui sunt

a. Classici,

b. Inhabiles, α. naturaliter, β. civiliter,

c. Suspecti α. ob aetatem minorem, β. nexum sanguinis propinquiorem, γ. infamiam, quae est α. iuris, β. facti; δ. qualitatem causae etc.

d. Iuramentum, α. promissorium, β. assertorium, quod

¶ Vo-

α. Voluntarium,

β. Necessarium

A. Iuramentum calumniae a. generale, b. speciale:

B. Litis decisorium, quod a. suppletorium, b. purgatorium, c. in litem.

D. Sententia, eaque

a. Interlocutoria a. mera, b. mixta,

b. Definitiva, quae

α. Suspenditur appellatione;

β. Rescinditur restitutione in integrum, quae datur

a. Ex causa determinata, ut est α. vis, β. metus, γ. dolus, δ. minor aetas etc.

b. Ex causa indeterminata, quae est laesio alicui absque culpa sua illata, cui reparandae ordinarium non sufficit remedium.

COROLLARIA.

1) *In computatione legitimae, ubi ad numerum liberorum respiciendum est, ab iis iuste exhaeredatus male a Fachtinaeo excluditur.*

2) *Testamentum iudici aut principi per procuratorem offerri posse, Stryckii argumenta non evincunt.*

3) *Nec iis auctoribus ad stipulari possum, qui existentiam clausulae codicillaris praesumtae demonstrare volunt.*

4) *In hypotheca specialis exceptio excussionis adhiberi nequit a possessore hypothecae tertio.*

5) *Transactio, ut bene advertit Knorrius, ob laesionem enormem rescindi nequit.*

6) *Errat Feuerlein, dum privilegium dotis ad sponsam extendit.*

7)

7) Actio pignoratitia perperam a Cocco limitibus praescriptionis subiicitur.

8) Si creditor debitori terminum solum solutionis prorogauit, fideiussorem per id non liberari cum Vinnio consentio.

9) Exceptionem non numeratae pecuniae post biennium quamuis alteratam admitti, contra Walchium defendo.

10) Venditiones sub hasta beneficium L. 2. C. de resc. vend. penitus ignorant, quidquid contradicat Carpzovius.

11) Ius adcrefcendi, ut Habnio placet, ad emtorem haereditatis ita non transit, ut deficientis cohaeredis partem capiat.

12) Vbi rescindendus est contractus emtionis venditionis, actio ad id tendens minime alternatiua est, ut reus aut rem restituat, aut pretium suppleat, quamuis reus eligere possit: ex quo et sequitur, quod re perempta actio ex L. 2. C. de resc. vend. in casibus fere non omnibus cesset.

IVS FEVDORVM.

Ius feudale considerat

I. Feudum, eiusque

A. Essentiam, ad quam pertinent a. dominium directum, b. vtile, c. res immobilis, d. fidelitas.

B. Naturalia, C. accidentalia, D. diuisiones

a. Ratione personae adquirentis in a. masculinum, b. foemininum, idque a. successiuum, 1) β. promiscuum.

b. Ratione modi constituendi in a. datum, b. oblatum.

c. Ratione ordinis in a. feudum, b. subfeudum.

d. Ratione obiecti in a. ecclesiasticum, b. saeculare.

e. Ratione situs in a. feudum in curte, b. et extra curtem.

f. Ratione dignitatis in a. nobile, b. ignobile.

g. Ra-

- g. Ratione formae in
 a. Proprium, vt est α . masculinum, β . emtum 2)
 b. Improprium, vt α . pignoratitium, β . alienabile,
 γ . francum.
- h. Ratione transmissionis in haeredes in a. feudum haereditarium, b. ex pacto et prouidentia 3) c. personale, vt feudum habitationis.
- i. Ratione obligationis vasalli erga dominum in a. ligium b. non ligium.
- l. Ratione seruitiorum, in a. equestre, b. militare, c. castrense, d. keminatae, e. aperturae, f. ambachtae, g. honorarium, etc.
- m. Ratione iuris succedendi in a. antiquum et b. novum.

II. Iura

A. Circa feudum constituendum, vbi notandae

- A. Res, quae in feudum dantur,
 B. Personae feuda a. constituentes 4), b. acquirentes,
 C. Contractus feudalis;
 D. Feudi constitutio, quae est
 a. Vera, et fit
 a. Per inuestituram, α . propriam, β . abusuam 5) 6),
 b. Per successionem
 A. Ex iure sanguinis
 a. Iuris communis α . descenditium 7), β . collateralium, γ . agnatorum.
 b. Specialem, vt sunt α . primogenitura, β . maioratus, γ . senioratus.

B. Ex

B. Ex investitura speciali, *α.* simultanea, *β.* eventuali, *γ.* expectatiua.

b. Ficta, quae fit per praescriptionem.

B. Feudo constituto

¶. Iura domini, quae insunt dominio directo, et competunt

a. In feudum, ad quae pertinet *α.* dominium directum stricte dictum, *β.* ius repetendi feudum finita infeudatione.

b. In vasallum, ad quae spectat ius exigendi *α.* fidelitatem, *β.* reuerentiam, *γ.* seruitia.

¶. Vasalli

a. Iura circa *α.* feudi alienationem, *β.* constitutionem subfeudi, quae oritur ex *α.* subinfeudatione *β.* immutatione feudi in subfeudum, *γ.* testamentationem de feudo etc.

b. Obligationes successoris ex antecessoris debitis, quae sunt

α. Allodialia, *β.* feudalia, haecque oriuntur

α. Ex versione debiti in vtilitatem feudi qua talis,

β. In vtilitatem successoris feudi;

γ. Ex consensu eius, ad quem feudum peruenit,

δ. Ex speciali iuris dispositione, quo pertinet praestatio prouisionis alimentariae.

ε. Ex obseruantia; huc referenda praestatio vidualitii, quod est dotalitium feudale, et vidualitium in specie sic dictum.

C. Circa tollendum nexum feudalem, vbi notandi modi

¶. Feudum amittendi, qui sunt

a. Felonia *10)*, quae committitur *α.* actionibus, *β.* neglectis officiis:

b. Quasi

b. Quasi feloniam, ad quam spectant delicta iure Longobardico et imperii notata 11).

B. Feudum finiendi, qui sunt

a. Interitus, b. consolidatio, vel a. in specie, vel b. appropriatio.

III. Iudicium feudale, ubi contemplandae

A. Causae feudales:

B. Remedia iuris:

C. Forum feudale:

D. Modus tractandi causas feudales, qui fere conuenit cum ordine iudicario iure communi definito.

COROLLARIA.

1) *Foemina a successione in feudum a masculo semel exclusa non semper exclusa manet.*

2) *Feudum eorum propriis bene a Seruio adnumeratur.*

3) *Diuisio feudi in haereditarium et feudum ex pacto et prouidentia a Fachinaeo non recte reicitur.*

4) *Filiumfamilias in re ad peculium aduentitium extraordinarium pertinente libere feudum constituere posse, contra Bocerum defendo.*

5) *Inter duos de feudo abusue inuestitos ille praefertur, qui prior nactus est possessionem.*

6) *Si praelatus abusue illum, cui feudum promisit, inuestiuit, et conditione existente moriatur ante traditionem: successor inuestituram adimplere, et feudum tradere tenetur.*

7) *Quam legitimati per subsequens matrimonium in feuda habent, successionem, magis vsui et interpretibus, quam iuri feudali in acceptis referre debent.*

8) *Nil refert, num subinfeudatio fiat gratis, num interueniente pretio.*

9) *Filius debita patris solvere tenetur, nec in solo feudo antiquo succedere potest, ut Berlichius credit.*

10) *Feudum paternum ob feloniam amissum ita ad dominum reuertitur, ut quidem filii delinquentis, minime vero agnati a successione penitus excludantur.*

11) *Feudum statim ob contumaciam vasalli amitti textus II. Feud. 24. §. illud tamen minime probat.*

PRVDENTIA CRIMINALIS.

Prudencia criminalis se occupat describendo

I. Delicta, quae committuntur

A. Aduersus Deum, quo spectant a. blasphemia, b. haeresis, c. periurium, d. magia.

B. Aduersus homines, quae violant salutem publicam

2. Immediate, et tendunt

a. Contra summam reipublicae potestatem, huc pertinet
a. Perduellio, b. crimen laesae maiestatis, c. crimen falsae monetae.

b. Contra officia publica, ut sunt a. ambitus, b. simonia, c. crimen repetundarum, d. residui, e. peculatus f. sacrilegium.

c. Contra securitatem et vtilitatem publicam, ut

a. Vis

α. Publica, ut fractio pacis publicae, obfessio viarum.

β. Priuata.

b. Carceris effractio, c. dardanariatus.

3. Mediate, quae

a. Adi-

a. Adimunt vitam hominis, vt

a. Homicidium

A. Dolosum

α. Simplex

β. Qualificatum, vt a. proditorium, b. veneficium, d. latrocinium, e. parricidium, f. infanticidium 1)

B. Culpofum, quo et referendum id, quod committitur per excessum moderaminis inculpatæ tutelæ.

b. Propricidium.

b. Laedunt corpus humanum, vt duellum.

c. Laedunt exiftimationem, vt iniuriæ, a. mediatae, b. immediatae, c. verbales, d. reales, e. dictæ, f. scriptæ, g. leues, h. atroces, quo et pertinet famofus libellus.

d. Damnum inferunt rebus alterius, vt a. incendium, b. furtum 2), α. simplex, β. qualificatum; c. plagium, d. rapina, e. falsum, f. termini motio, g. praeuaricatio, h. concuffio, i. vfuraria prauitas.

e. Noxia funt familiis et perfonis, vt a. fornicatio, b. ftuprum, c. adulterium, d. lenocinium, e. raptus, f. bigamia, g. inceftus, h. concubinitus etc.

II. Poenas, quae funt

A. Priuatae,

B. Publicae, quae funt

1. Capitales (3)

a. Simples, vt a. gladius, b. patibulum.

b. Qualificatae, vt a. rota, b. culeus, c. viuicomburio,
d 3

rio, d. simplices cum impositione trahae, e. forcipibus candentibus.

B. Non capitales, quae

- a. Adficiunt corpus, vt a. carcer, b. opus publicum, c. fustigatio, d. abscissio membrorum.
- b. Bona, vt a. multa, b. confiscatio.
- c. Libertatem, vt a. remotio et suspensio ab officio, b. relegatio e patria 4) c. exclusio a iuribus collegii.
- d. Existimationem, vt a. infamia, b. priuatio dignitatis.
- e. Animum, vt a. poenitentia ecclesiastica, b. recantatio, c. obiurgatio.

III. Processum criminalem, qui est

A. Inquisitorius, in quo iudex

¶. Inquirat

- a. Generaliter in corpus delicti, et eius auctorem per
 - a. Examen testium,
 - b. Inspectionem ocularem,
 - c. Indicia, quae sunt
 - α. Communia vel proxima, vel remota.
 - β. Propria.
- b. Specialiter in reum, qui custodiae traditur, per examen articulatam, cui inquisitioni obest a. defensio, β. abolitio.

B. Pergit ad probationem delicti, quae fit

- a. Ordinarie, per a. confessionem, b. instrumenta, c. testes.
- b. Extraordinarie per torturam. γ) δ).

ε.

- C. Concipit sententiam criminalem ad normam legum, 7) eamque
- D. Exequitur, nisi adit aggratiatio 8) 9).
- B. Accusatorius, in quo notandus accusator a. publicus, vt aduocatus fisci, b. priuatus.

COROLLARIA.

1) Infanticidium postis circumstantiis communiter contingentibus morte puniri durum videtur, in eoque experimentum pulmonum summe fallax est medium veritatem eruendi, quamvis in praxi eius omissionem nemini suadere velim.

2) Iniquitatis argui non merentur legislatores illi, qui in furtum poenam capitalem non statuerunt.

3) Poenae capitales, vt praeclare demonstrat Schallius, nullo modo improbandae sunt; quamvis tum qualificatae, tum augmenta simplicium, quo spectant forcipes candentes, trabae inpositio etc. redoleant crudelitatem, iusteque ab his absteineatur.

4) Optandum est, vt relegatio e patria censui poenarum criminalium eximatur.

5) Tortura remedium ad eruendam veritatem valde fallax est.

6) Ad indicandos tamen criminis socios, vt ostendit de Sonnenfels, iuste et secure addibetur.

7) Male Marchio de Beccaria iudici interpretandi leges criminales facultatem adimit: nec cum Hommelio distinctio facienda inter interpretationem extensiuam et restrictiuam.

8) Ius aggratiandi sine dubio in omni crimine summo imperio vindicandum.

9) Eius tamen usus bene ordinatis legibus criminalibus fere non omnis cum Marchione mox citato principibus dissuadendus est.

IVS FRANCONVM EPISCOPATVS
WIRCEBURGENSIS.

Hus Franconum versatur

I. Circa personas, et

A. Veneratur Personam regentem, qui est

¶ Sede repleta Episcopus, S. R. I. Princeps et Dux Franconiae,

¶ Sede vacante Capitulum Cathedrale:

B. Describit personas rempublicam administrantes, quo spectant dicasteria

a. Ecclesiastica,

b. Saecularia.

C. Diuidit personas parentes

¶ Ratione sexus in **a.** masculos, et **b.** faeminas:

¶ Ratione aetatis in **a.** minores, **b.** maiores, **c.** senes:

¶ Ratione valetudinis in **a.** robustos, **b.** aegrotos:

¶ Ratione existimationis in **a.** homines integrae famae, **b.** infames, **c.** leuis notae macula adfectos.

¶ Ratione religionis in **a.** catholicos, **b.** protestantes, **c.** iudaeos.

¶ Ratione iuris ciuitatis in **a.** indigenas, **b.** peregrinos, in quos exercetur retorsio.

¶ Ratione habitationis in

a. Habitatores ruris, qui sunt

a. Rustici, quorum obligationes consistunt in **α.** praestatione operarum, **β.** collectarum vel censuum.

b. Homines proprii, qui praestant **α.** plerumque iuramentum assecuritatis, **β.** census, inter quos eminent mortuarium:

b. Ha-

- b. Habitatores urbium, quae florent commercio ciuico, quod consistit in a. commerciis et negotiationibus, quarum causa celebrantur nundinae, tribuitur ius geranii: b. in opificijs: c. oenopolio: d. re cereuisiaria, e. vino adusto.

D. Describit iura personarum

1. In statu connubiali, vbi contemplatur a. pacta dotalia, b. condonationes, c. potestatem maritalem, d. communionem bonorum 1), e. communicationem aeris alieni 2), f. tempus luctus, g. secundas nuptias, h. vnionem prolium etc.

2. In statu paterno, in quo occurrit a. ius castigandi, b. in bona liberorum, c. peculia.

3. In statu tutelari.

II. Circa res, quas

A. Discernit in

- a. Res diuini iuris, b. sanctas, c. publicas, ad quas spectant

1. Flumina, quorum effectus sunt a. ius exstruendi molendina, b. acquirendi insulas et alluiones, c. ius grutiae et traiectus, d. piscatio.

2. Foresta, quae plerumque tribuere solent a. ius domini lignorum, b. ius glandis legendae, c. venationem.

3. Metalla, 4. salinae.

d. Vniuersitatum, e. priuatorum

- a. Mobiles, quae sunt bona α . auita, β . stemmatica, γ . haereditaria.

- b. Immobiles, quae sunt α . principales, β . pertinentiae.

e

B. Qua-

B. Quarum describit iura, quo spectant a. dominium, b. praescriptio, c. seruitus, d. pignus.

III. Circa

A. Contractus, ad quos pertinent a. donatio, b. permutatio, c. emptio venditio, d. mutuum 3), e. fideiussio, f. cambium.

B. Successiones, quae sunt

A. Pactitiae,

B. Testamentariae, in quibus notanda a. forma 4), b. substitutio, c. Falcidia 5), d. Trebellianica 6), e. institutio haeredis necessarii, ubi obseruanda

a. Legitima liberorum, β. parentum, γ. exhaereditio.

C. Ab intestato, ubi occurrunt a. descendentes, b. ascendentes, c. collaterales, d. coniuges, qui

a. Sunt pacti de successione; β. qui nulla desuper iniere pacta, qui dein vel sunt in communiōe, vel non.

e. Fiscus.

IV. Circa politiam et officiales.

COROLLARIA.

1) *Communio bonorum inter coniuges Franconiae vigentis causa principalis et proxima est Ordinatio provincialis, in quam migravit ius germanicum consuetudinarium per maiores ad tempora nostra propagatum.*

2) *Mulier inscia obaerato nubens marito, cum in debitorum venit notitiam, nondum inducta bonorum communiōe conuersat ad liberanda bona sua cum marito pacta dotalia conficere potest.*

3) *Potestas uxoris contradicendi intra sex hebdomadas contractibus a marito se inscia initis, ad mutua pecuniaria cuiuscumque momenti extendi nequit, cuius ratio ex ipsis verbis mandati de 28. Mart. 1700. reddi potest.*

4) *Dum*

4) Dum in Ordinatione provinciali dicitur, ut testamentum condatur vor eines jeden Orts Gericht, hoc non ita intelligendum, ac si civis coram foro non competente testamentum condere posset.

5) Etiam ius Franconicum haeredi, qui, dum quartam saluam non habet, ex ignorantia iuris legata soluit integra, ius repetendi denegat.

6) Si fiduciario in testamento adsignetur munus quoddam, hoc repudiato ad quartam recurrere nequit.

OECONOMIA POLITICA.

conomia politica sub se comprehendit

I. Politicam in specie, quae docet

α. Imperantem remedia ad promouendam et augendam securitatem, quae est

A. Externa; haec in eo nititur,

1. Ut quis imperans sapienter se gerat erga reliquos principes, adeoque

a. Obseruet erga eos ius gentium et sociale: b. eorum operationes detegat, c. nociuis auertendis remedia quaerat, d. praepotentiam vicini eiusque consilia diligenter obseruet.

2. Militem alat a. numerosum b. semper promptum.

C. Propugnacula sustentet: D. classem armet: E. socios conquirat.

B. Interna, quae requirit

1. Curam status subditorum externi, quae obseruat

a. Nequis potentiam aut diuitias reipublicae periculosas adquirat 1), b. ne subditi nimis se iungant cum potentia externa, c. ne priuilegia statui aut

e 2

con.

conciui periculosa sint, d. ne subditi mente voluant concilia ad seditionem tendentia.

B. Curam status interni: a. vt sit in republica vna fides, b. vt opiniones scandalosae reiiciantur: c. vt floreat scientiae, et d. mores subditorum a vitiiis purgentur.

C. Administrationem iustitiae, vt a. leges concordent statui, b. adsint iura certa, c. iudices sint homines probi, et d. iustitia non lente nimis petenti succurrat.

D. Curam, vt bona subditorum, eorumque personae singulae defendantur a. ab impostoribus, b. vt externa et interna, c. hominibus vagis et suspectis. — Hic et notandi iudaei 2).

β. Subditos obedientiam illimitatam 3), b. fidelitatem, c. obligationem promouendi bonum publicum republicae.

II. Politiam

α. Theoreticam, quae fundatur in

A. Cultura terrae

1. Externa, ad quam pertinet,

a. Vt superficies terrae habitationi et sustentationi subditorum apta reddatur, quod fit,

α. Si solitudines extirpentur, b. commoda naturae in usum conuertantur, c. si salubres edantur ordinationes ad habitationem et sustentationem.

b. Erectio et promotio vrbium; haec se fundat

α. In quantitate et qualitate productorum elaborandorum, b. in flore commerciorum externorum.

c. Commoditas et decor regionum et vrbium, vbi in considerationem veniunt α. viae publicae, b. consti-

- constitutio postarum, c. salubritas fontium, d. puritas platearum,
- B. Interna, seu augmento incolarum 4), quod fit
- a. Receptione exterorum, cui inseruit a. imperium mite, b. sapiens libertas quoad actiones indifferentes, c. ius cum indigenis aequale.
 - b. Multiplicatione indigenarum, cuius remedia tendunt ad a. ipsum augmentum, b. tollendam emigrationem 5).
 - c. Promptis remediis ad sanitatem a. seruandam, b. restituendam.
- B. In fauore status pro pane lucrando, qui fauor consistit in
1. Adquisitione et perfectione productorum, cui inseruiunt
- a. Oeconomia rustica, cuius praecipua obiecta sunt a. agricultura, b. pecuaria:
 - b. Aliae oeconomiae partes, vt a. curae forestorum, b. metallifodinarum, c. salinarum.
 - c. Manufacturae et fabricae, quarum attendenda a. fundatio, b. adiumenta, quorum potissimum est prompta mercium venditio.
 - d. Opificia, quae laborant a. per locationem conductionem, b. ad vendendum merces a. necessarias, b. extra regionem vendendas.
- B. In ceteris medijs promotioni huius status fauorabilibus, vt sunt
- a. Commercia
 - a. Interna, in quibus adiuuanda productorum a. colluies, b. circulatio.
 - b. Externa, quae a. asportant regionis producta super-

superflua, β . quae regioni suppeditant merces
necessarias ad consumptionem, γ . quae merces
exteras cum lucro alijs vendunt.

- b. Circulatio pecuniae, quae adiuuatur a. fide, b. lucro modico, c. erectione societatis mercatorum.
- c. Conseruatio fidei, cuius obiectum est securitas, quae fundatur in a. personis, b. rebus:
- d. Conseruatio modici pretii annonae, ad quam requiritur, a. vt magnam eorum copiam ipsa producat regio, b. vt erigantur domus annonariae, c. et alimentis certa taxa ponatur.
- e. Remedia contra impedimenta status pro pane lucrando floridi, quo spectant
- a. Casus insoliti, vt α . bellum, β . fames, γ . ignis aut aqua.
- b. Vitia politiae, vt α . monopolia, β . otium.
- C. In qualitatibus et capacitate subditorum, vbi adnotandus
1. Status moralis, cuius obiectum est a. Religio, b. bona educatio, quae committitur a. parentibus, b. scholis triuialibus, c. gymnasiis, d. vniuersitatibus.
2. Status ciuilis, qui requirit ordinationes circa a. luxum et b. prodigalitem 6) c. otium, d. mendicitatem. 7)
- β . Practicam, quae docet
- A. Naturam et qualitates legum politiae, vbi aduertenda
1. Potestas legislatoria circa obiecta politiae, quae competit
- a. Immediate imperanti, b. mediate magistratibus inferioribus per a. priuilegia, b. concessionem tacitam.

8.

B. Prudentia legislatoria, quae attendere debet

- a. Ad finem primum, nempe felicitatem,
- b. Ad secundarium secundum
 - a. Generalem legum qualitatem nempe α naturam humanam, β . conseruationem et augmentum opum reipublicae, γ . cohaesionem totius.
 - b. Varias circumstantias respectu α . legislatoris, β . subditorum, γ . obiectorum.

B. Remedia ad obseruationem legum politiae promouendam, quo tendunt a. earum publicatio, b. inspectio, num obseruentur: c. poena delictorum contra politiam, d. praemia peragendis a subditis laboribus statuenda.

C. Administrationem politiae per

- a. Collegia a. superiora, b. inferiora.
- b. Officiales singulos, vt a. inspectores, b. consiliarios prouinciae, c. directores, d. commissarios.

III. Scientiam cameralem, quae docet opibus reipublicae sapienter uti; eius obiecta sunt

N. Comparatio opum reipublicae necessariorum, ubi contemplanda

A. Fundatio et augmentum opum status paratissimarum, opum harum considerandum

- a. Fundamentum, quod est a. copia ciuium, b. florentia commercia, c. reseruata summo imperio bona, et d. iura.
- b. Modus fundandi in a. lucro subditorum γ b. regalibus, c. domaniis.

B. Reditus reipublicae, qui proueniunt

- a. Or-

a. ordinarie, ex

2. Domaniis, in quorum administratione occurrit

a. cura iustitiae et b. oeconomiae 9)

3. Regalibus 10) quibus accensetur regale

a. Vectigalium, in quo attendendum: a. ut evitentur fraudes aurigarum et mercatorum, b. fraudes officialium, c. et accurata semper sit rationum redditio.

b. Postarum, ad quod spectant a. salaria officialium, b. sustentatio equorum.

c. Aquarum, quod fundatur

a. In vsu marium et fluminum, quo spectat a. nauigatio, b. ius circa canales, c. pontes, d. grutiae, e. circa molendina:

b. In vsu productorum aquae, quo pertinet piscatio:

c. In vsu rerum, quae accidentaliter in aquis reperiuntur, aut oriuntur, quo referendum ius a. litoris, b. circa aurum fluuiatile, c. circa insulas nouiter ortas.

d. Forestorum, quod diuiditur in iura domini territorii

a. Circa foresta in genere, ut sunt a. conseruatio sylvarum: b. iurisdictio forestalis, c. determinatio vsus lignorum:

b. Circa foresta subditorum in ambitu syluae fiscalis sita, ut sunt a. vsus ligni ad venandum, b. vsus graminis, pasturae, et glandis:

e. Venationum, quod comprehendit a. ius venandi, b. bannum ferinum:

f. Me-

- f. Metallifodinarum, cuius obiectum sunt a. metalla, b. Salia et nitrum:
- g. Monetae.
- C. Contributionibus subditorum, quae penduntur
- a. De immobilibus,
- b. De personis, quae sunt a. generales, b. speciales, vt steurae iudaicae.
- c. De commerciis, ita vt a. materialia aut merces perfectae contributioni subdantur, b. haec determinetur secundum magnitudinem et necessitatem commercii.
- D. Iuribus summae potestatis, quae accidentaliter redditus important, vt sunt
- a. Dominium directum feudorum (11), vnde nascuntur a. seruitia vasallorum, b. taxae feudales, c. pecuniae, dum vasalli consensum petunt: d. poenae ad luenda delicta feudalia: e. aperturæ feudorum.
- b. Administratio iustitiae, vnde oritur a. concessio iurisdictionis, b. sportulae, c. redditus per ius aggratiandi, dispensandi, d. concessio veniae aetatis et legitimatio.
- c. Suprema politiae directio, quae adiunctum habet a. ius concedendi priuilegia, b. concessionem mercaturae aut opificii, c. examen literatorum officia publica ambientium, d. concessionem dignitatum et titulorum.
- d. Ius belli, cui adnexae a. pecuniae subditorum, b. exactiones incendiariae in terris hostium, c. prouinciarum hostilium subiectio.
- β. Extraordinariae, ex
- A. Contributionibus subditorum extraordinariis, quoten-

tendunt sturac capitacionis, b. salariorum, c. ad-
aeratio seruitiorum feudalium:

B. Comparatione pecuniae ad subleuandam necessitatem
publicam per fidem publicam.

C. Hac deficiente redituum quorundam locatione, con-
stitutione hypothecae in domaniis.

2. Expensae reipublicae

A. Pro statu militari, ibique pro a. ipso exercitu, b. re
tormentaria, c. generali commissariatu bellico, d. con-
seruatione arcium, e. collegiis bellicis.

B. Pro statu ciuili, nimirum

1. Aula Principis, in hac expensae diuiduntur in eas,
a. quae proueniunt ex aerario vsui imperantis im-
mediate destinato, b. quae requiruntur ad susten-
tationem domus augustae, c. ad salaria pro mini-
stris aulicis: d. quae destinatae sunt pompae et lac-
titiis.

2. Expensae camerales stricte dictae, ad quas nume-
randae

a. Pecuniae appanagiatis soluendae et vidualitium:

b. Expensae secundum constitutionem status, vt a.
pro legationibus, b. contributiones imperii, ad
cameram:

c. Impensa pro collectione redituum et conseruatione
obiectorum, quibus nituntur, vt a. sustentatio
oeconomiae, b. aedificiorum ad id destinatorum,
c. officialium, d. comparatio materialium ad scri-
bendum, e. pecunia ad reditus augendos neces-
saria:

C. Solutio debitorum.

2.

¶ Comparatio thesauri ad rempublicam in casu necessitatis subleuandam idonei.

COROLLARIA.

1) Machiavellismum sapit, subditorum in corpore sumtorum diuitias regenti metuendas, adeoque earum comparationem impediendam esse.

2) Si iudaeorum usuraria prauitas et ad corrumpendum procliuuitas statui nocivae sunt, ratio plerumque in ipsis legibus ponenda est; quid enim iis, si ab agricultura, opificiorum tribubus, aliisque honestis se sustentandi modis excludantur, aliud superest? certe populus iste quondam electus maiorem humanitatem mereretur.

3) Quamdiu imperans nec legi diuinæ contrarium iniungit, nec apertus reipublicae hostis est, obedientia subditorum omni debet cavere limite, quamvis mandata summi imperii videantur iniqua, aut in monarchia limitata fines summae potestatis excedere: quin et in iussis domini exequendis vitam et corpus periculo exponere tenentur, quod locum habuit olim in sequela territoriali.

4) Statui commercii florenti nulla hominum copia oneri esse potest.

5) Subditis quidem sine domini territorialis consensu emigrare non licet, hanc tamen emigrationem ipsis nimis grauem reddere consilium non est.

6) Prodigalitatem et luxum plene inhibere nec possibile, nec necessum est. Exemplum Principis hac in re est optima constitutio.

7) Mendicantes robusti seuerè ad labores iis praebendos cogantur, eorumque otium poenis grauibus adficiatur: durum tamen nimis videtur, quod de Iusti credit, eos libertate priuare.

8) Oportet iustam lucri partem a subditis ad contribuendum petere, ut opes reipublicae paratissimae fundentur, nec adprobanda est

cum de Montesquieu beneficentia, si non tantum exigatur, quantum sine detrimento subditorum fieri potest.

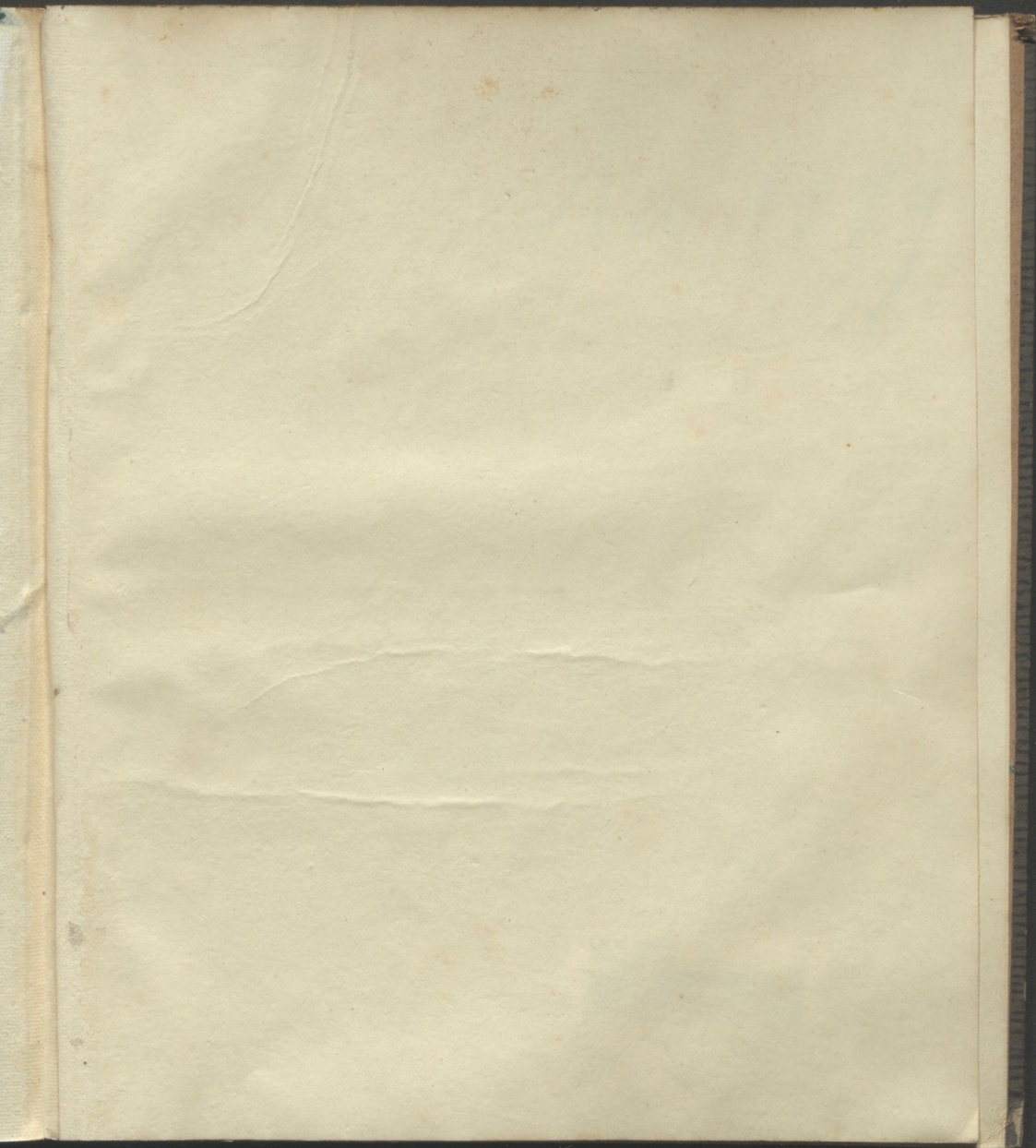
9) *Domania sub certis limitibus elocare, principia cameraltia saniora suadent.*

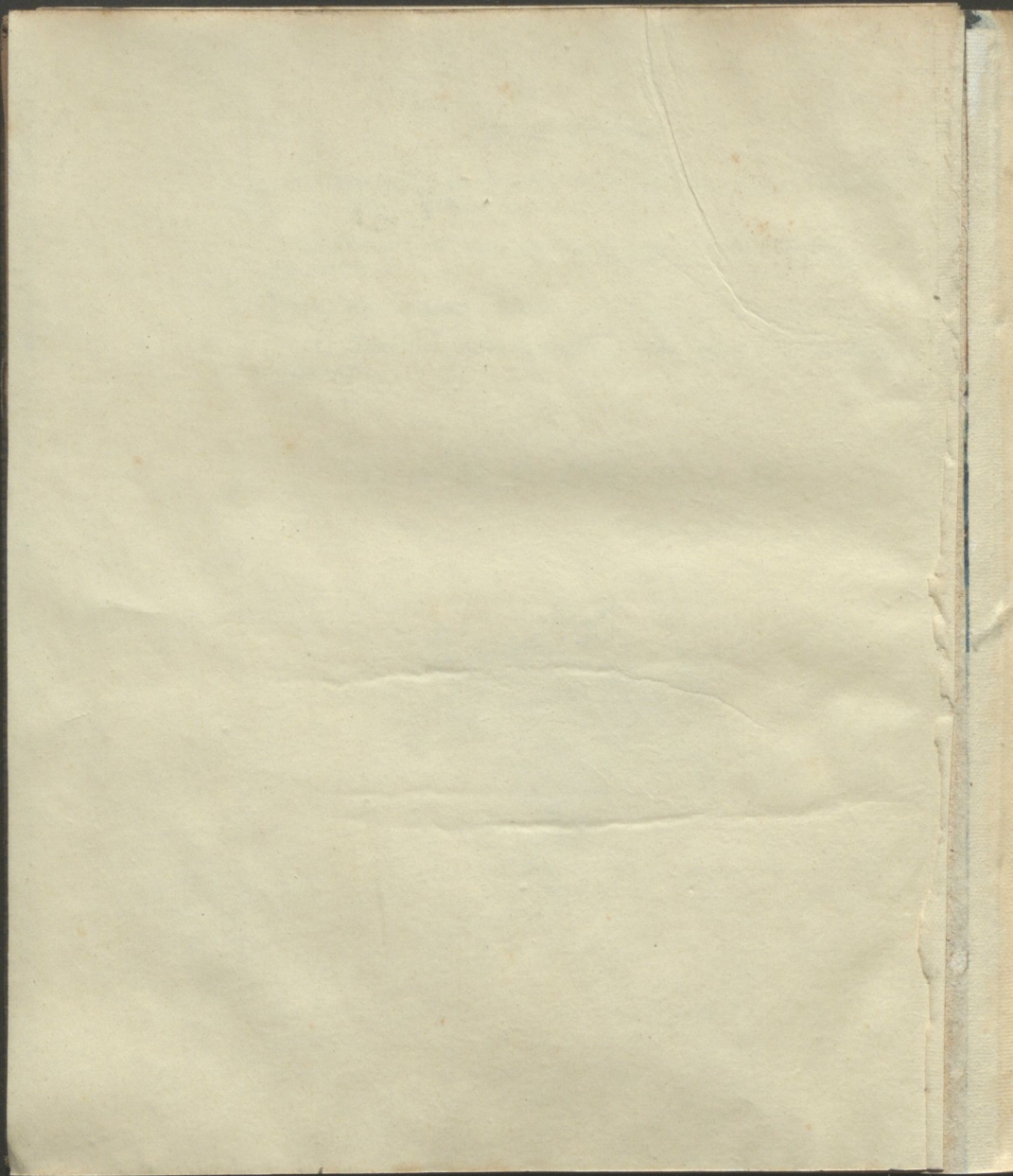
10) *Regalia econtra nec locentur, nec in feudum dentur.*

11) *Generatim feudorum constitutio cum ratione status moderna non conuenit.*

O. A. M. D. G. ET B. V. H.

S
Ka 1119

1678

ULB Halle

008 862 826

3

23
59

TABELLAE
IVRIUM SYSTEMATICAE
CVM ADNEXIS
COROLLARIIS. *Ha 1019*

IVS NATVRAE ET GENTIVM.

Ius Naturae est complexus legum internarum et externarum in statu naturali obseruandarum, haec ergo Iurisprudentiae pars tanquam scientia legum naturalium externarum nem

I. In statu mere naturali, eoque

A. Tali, qui concipitur sine facto iuridico
tur iura et obligationes

a. Circa se ipsos, b. libertatem,
d. declarationem mentis, quae est
cita, e. existimationem, quae e

Q. Mala, B. bona, quae dein se
moralis diuersitatem est

a. Simplex 2), b. intensiua.

f. Res vacuas, quae pertinent ad a.
vitae commoda, c. vitae iucund

B. Tali, qui concipitur ex facto iuridico
vero factum est

Q. Iustum, vnde oritur status hypothet
terminat id, quod in statu aduen
quid autem adquiritur, est

a
KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄT
ZV HALLE

